YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
(kahdeksas jaosto)

6 päivänä toukokuuta 2009 *

Asiassa T-122/04,

Outokumpu Oyj, kotipaikka Espoo (Suomi), ja

Luvata Oy, aikaisemmin Outokumpu Copper Products Oy, kotipaikka Espoo,

edustajinaan barrister J. Ratliff sekä asianajajat F. Distefano ja J. Luostarinen,

kantajina,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään É. Gippini Fournier,

vastaajana,

jossa yhtäältä vaaditaan kumoamaan sakko, joka kantajille on määrätty [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/E-1/38.240 – Teollisuusputket) 16.12.2003 tehdyn komission päätöksen K(2003) 4820 lopullinen 2 artiklan b alakohdan nojalla, tai alentamaan kyseisen sakon määrää ja jossa toisaalta komissio on nostanut vastakanteen, jossa se vaatii mainitun sakon määrän korottamista,

EUROOPAN YHTEISÖJEN
ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Martins Ribeiro sekä tuomarit S. Papasavvas ja N. Wahl (esittelevä tuomari),

kirjaaja: hallintovirkamies C. Kantza,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.3.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian tausta

1 Outokumpu Oyj on pörssiyhtiö, jonka kotipaikka on Espoo (Suomi) ja joka on sellaisen konsernin emoyhtiö, joka toimii maailmanlaajuisesti muun muassa perusmetallien, teräksen ja kuparituotteiden valmistuksen ja kyseisten tuotteiden valmistusmenetelmien alalla. Asiaan liittyvien tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Outokumpu omisti 100 prosenttia Luvata Oy:stä (aikaisemmin Outokumpu Copper Products Oy), joka valmistaa muun muassa kuparisia teollisuusputkia (Outokummusta ja Luvatasta käytetään jäljempänä yhteistä nimitystä Outokumpu tai kantajat).

2 Saatuaan tietoja Mueller Industries Inc:lta komissio suoritti vuoden 2001 maaliskuussa yllätystarkastuksia KME Germany AG:n (aiemmin KM Europa Metal AG), KME France SAS:n (aiemmin Tréfimétaux SA), KME Italy SpA:n (aiemmin Europa Metalli SpA) (jäljempänä yhdessä KME tai KME-konserni), Wieland-Werke AG:n (jäljempänä Wieland) sekä kantajien tiloissa 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 (perustamissopimuksen [81] ja [82] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) 14 artiklan nojalla.

3 Outokumpu toimitti 9.4.2001 komissiolle yhteistyötä koskevan tarjouksen sakkojen määräämättä jättämisestä tai lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EYVL 1996, C 207, s. 4; jäljempänä yhteistyötä koskeva vuoden 1996 tiedonanto) perusteella. Outokumpu toimitti tätä koskevan muistion 30.5.2001.

4 Vastauksena sellaiseen tietopyyntöön, jonka komissio oli asetuksen N:o 17 11 artiklan 2 kohdan nojalla vuoden 2002 heinäkuussa lähettänyt KME-konsernille ja Wielandille, Wieland pyysi 30.9.2002, että sen hyväksi sovellettaisiin yhteistyötä koskevaa vuoden 1996 tiedonantoa.

5 Saman tietopyynnön jälkeen KME-konserni pyysi 15.10.2002, että myös sen osalta sovellettaisiin mainittua tiedonantoa.

6 Sen jälkeen, kun komissio oli suorittanut tutkimuksen, joka sisälsi uusia tarkastuksia Outokummun ja KME-konsernin tiloissa, osallistunut kokouksiin Outokummun, KME-konsernin ja Wielandin edustajien kanssa sekä asetuksen N:o 17 11 artiklan nojalla toimittanut täydentäviä tietopyyntöjä KME-konsernille ja Wielandille, se aloitti vuoden 2003 heinäkuussa rikkomismenettelyn ja laati väitetiedoksiannon, joka lähetettiin KME-konsernille, Wielandille ja Outokummulle. Koska väitetiedoksiannon vastaanottajat eivät halunneet kuulemistilaisuutta pidettäväksi, sellaista ei järjestetty.

7 Komissio teki 16.12.2003 päätöksen K(2003) 4820 lopullinen [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asia COMP/E-1/38.240 – Teollisuusputket) (jäljempänä kanteen kohteena oleva päätös), jonka tiivistelmä julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 28.4.2004 (EUVL L 125, s. 50).

8 Kanteen kohteena olevasta päätöksestä ilmenee, että ilmastointi- ja jäähdytysputkien laadusta huolehtivaksi yhdistykseksi (Cuproclima Quality Association, jäljempänä Cuproclima) järjestäytyneet tuottajat, mukaan lukien kantajat, ulottivat 1980-luvun lopulla yhteistyönsä kilpailua koskeviin kysymyksiin.

9 Kokoukset, joita Cuproclima järjesti kahdesti vuodessa, olivat kanteen kohteena olevan päätöksen mukaan säännöllinen tilaisuus keskustella hinnoista ja muista teollisuusputkien osalta sovellettavista kauppaehdoista sekä vahvistaa kyseisiä hintoja ja kauppaehtoja sen jälkeen, kun kokouksen virallinen esityslistan mukainen osuus oli ohi. Asianomaisten yritysten välisellä kahdenvälisellä yhteydenpidolla täydennettiin näitä kilpailusääntöjen vastaisia kokouksia. Asianomaiset yritykset vahvistivat hintatavoitteita ja muita teollisuusputkiin liittyviä kauppaehtoja, sovittivat yhteen hinnankorotuksia, jakoivat keskenään asiakkaita ja markkinaosuuksia ja valvoivat kilpailunvastaisten järjestelyidensä täytäntöönpanoa yhtäältä nimeämällä markkinajohtajia ja toisaalta vaihtamalla luottamuksellisia tietoja.

10 Kanteen kohteena oleva päätös sisältää muun muassa seuraavat säännökset:

”1 artikla

Seuraavat yritykset ovat rikkoneet [EY] 81 artiklan 1 kohdan määräyksiä ja, 1 päivästä tammikuuta 1994, ETA-sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan määräyksiä osallistumalla jäljempänä määriteltyinä ajanjaksoina sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen kokonaisuuteen, joka muodostui hinnoista sopimisesta ja markkinoiden jakamisesta teollisuusputkien alalla:

a) [Wieland]: 3 päivästä toukokuuta 1988 22 päivään maaliskuuta 2001;

b) Outokumpu – –: erikseen 3 päivästä toukokuuta 1988 30 päivään joulukuuta 1988 ja solidaarisesti [Luvatan] kanssa 31 päivästä joulukuuta 1988 22 päivään maaliskuuta 2001;

c) [Luvata]: 31 päivästä joulukuuta 1988 22 päivään maaliskuuta 2001 (solidaarisesti [Outokummun] kanssa);

d) [KME Germany]: erikseen 3 päivästä toukokuuta 1988 19 päivään kesäkuuta 1995 ja solidaarisesti [KME Francen] ja [KME Italyn] kanssa 20 päivästä kesäkuuta 1995 22 päivään maaliskuuta 2001;

e) [KME Italy]: solidaarisesti [KME Francen] kanssa 3 päivästä toukokuuta 1988 19 päivään kesäkuuta 1995 ja solidaarisesti [KME Germanyn] ja [KME Italyn] kanssa 20 päivästä kesäkuuta 1995 22 päivään maaliskuuta 2001;

f) [KME France]: solidaarisesti [KME Italyn] kanssa 3 päivästä toukokuuta 1988 19 päivään kesäkuuta 1995 ja solidaarisesti [KME Germanyn] sekä [KME Italyn] kanssa 20 päivästä kesäkuuta 1995 22 päivään maaliskuuta 2001.

2 artikla

Edellä 1 artiklassa tarkoitetuista rikkomisista määrätään seuraavat sakot:

a) [Wieland]: 20,79 miljoonaa euroa

b) Outokumpu – – ja [Luvata] solidaarisesti: 18,13 miljoonaa euroa

c) [KME Germany], [KME France] ja [KME Italy] solidaarisesti: 18,99 miljoonaa euroa

d) [KME Germany]: 10,41 miljoonaa euroa

e) [KME Italy] ja [KME France] solidaarisesti: 10,41 miljoonaa euroa.”

11 Niiltä osin kuin on ensinnäkin kyse sakon perusmäärän laskentapohjan vahvistamisesta komissio totesi, että kyseinen rikkominen, joka perustui hintojen vahvistamiseen ja markkinoiden jakamiseen, oli luonnostaan erittäin vakava rikkominen (kanteen kohteena olevan päätöksen 294 perustelukappale).

12 Rikkomisen vakavuuden määrittämiseksi komissio otti huomioon myös sen, että kartelli kattoi koko Euroopan talousalueen (ETA) (kanteen kohteena olevan päätöksen 316 perustelukappale). Komissio tutki lisäksi rikkomisen todellisia vaikutuksia ja totesi, että kartellilla on ”kaiken kaikkiaan ollut vaikutusta markkinoilla” (kanteen kohteena olevan päätöksen 314 perustelukappale).

13 Komissio otti edelleen rikkomisen vakavuutta määrittäessään huomioon sen, että kupariset teollisuusputket ovat merkittävä teollisuudenala, jonka arvioitu markkina-arvo Euroopan talousalueella oli 288 miljoonaa euroa (kanteen kohteena olevan päätöksen 318 perustelukappale).

14 Komissio otti kaikki mainitut seikat huomioon ja totesi, että kyseistä rikkomista oli pidettävä erittäin vakavana (kanteen kohteena olevan päätöksen 320 perustelukappale).

15 Toiseksi komissio päätti kohdella asianomaisia yrityksiä eri tavalla voidakseen ottaa huomioon kunkin yrityksen tosiasiallisen taloudellisen kapasiteetin aiheuttaa merkittävää vahinkoa kilpailulle. Komissio on tältä osin todennut, että yhtäältä KME-konsernin – joka oli markkinajohtaja Euroopan talousalueen teollisuusputkien markkinoilla [*luottamuksellinen*] [1] prosentin markkinaosuudella – markkinaosuus Euroopan talousalueen teollisuusputkien markkinoilla, ja toisaalta Outokummun ja Wielandin – joiden markkinaosuudet olivat [*luottamuksellinen*] prosenttia ja 13,4 prosenttia – markkinaosuudet olivat erilaiset. Tämä ero huomioon ottaen Outokummulle ja Wielandille määrättyjen sakkojen laskentapohjaksi asetettiin 33 prosenttia KME:lle määrätyn sakon laskentapohjasta, eli 11,55 miljoonaa euroa Outokummulle, 11,55 miljoonaa euroa Wielandille ja 35 miljoonaa euroa KME-konsernille (kanteen kohteena olevan päätöksen 327 ja 328 perustelukappale).

16 Ottaakseen kolmanneksi huomioon tarpeen vahvistaa sakon määrä sellaiseksi, että sakolla olisi riittävä ehkäisevä vaikutus, komissio korotti Outokummulle määritettyä sakon laskentapohjaa 50 prosentilla eli 17,33 miljoonaan euroon, ottaen huomioon sen, että kyseisen konsernin maailmanlaajuinen liikevaihto, joka ylitti 5 miljardia euroa, osoitti, että sillä oli sellainen koko ja taloudelliset resurssit, joilla kyseinen korotus voitiin oikeuttaa (kanteen kohteena olevan päätöksen 334 perustelukappale).

17 Neljänneksi komissio luokitteli rikkomisen – joka jatkui 3.5.1988–22.3.2001 – kestoltaan ”pitkäaikaiseksi”. Komissio otti huomioon rikkomisen keston ja päätti näin ollen korottaa asianomaisille yrityksille määrättyjen sakkojen laskentapohjaa 10 prosentilla kutakin sellaista vuotta kohti, jona nämä osallistuivat kartelliin. Näin ollen kantajalle määrätyn sakon laskentapohjaa korotettiin 125 prosentilla ja sakon perusmääräksi vahvistettiin siis 38,98 miljoonaa euroa (kanteen kohteena olevan päätöksen 338, 342 ja 347 perustelukappale).

18 Viidenneksi Outokummulle määrätyn sakon perusmäärää korotettiin raskauttavien seikkojen vuoksi 50 prosentilla sen takia, että se oli syyllistynyt samankaltaiseen rikkomiseen uudelleen, koska se oli yksi niistä yrityksistä, jolle [HT] 65 artiklan

1 – Luottamukselliset tiedot poistettu.

mukaisesta menettelystä ruostumattomasta teräksestä valmistettujen kylmävalssattujen levyjen valmistajien keskinäisen sopimuksen ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen osalta 18.7.1990 tehty komission päätös 90/417/EHTY (EYVL L 220, s. 28) oli osoitettu (kanteen kohteena olevan päätöksen 354 perustelukappale).

19 Kuudenneksi komissio totesi lieventävien seikkojen tarkastelun yhteydessä sen, että se olisi ilman Outokummun yhteistyötä voinut todeta rikkomista koskevan toiminnan jatkumisen ainoastaan neljän vuoden osalta, ja näin ollen se alensi sen sakon perusmäärää 22,22 miljoonalla eurolla, jotta perusmäärä vastaisi sellaisen sakon määrää, joka Outokummulle olisi määrätty neljä vuotta kestäneestä rikkomisesta (kanteen kohteena olevan päätöksen 386 perustelukappale).

20 Seitsemänneksi ja viimeiseksi komissio alensi yhteistyötä koskevan vuoden 1996 tiedonannon D jakson mukaisesti Outokummun sakkoa 50 prosentilla, Wielandin sakkoa 20 prosentilla ja KME-konsernin sakkoa 30 prosentilla (kanteen kohteena olevan päätöksen 402, 408 ja 423 perustelukappale).

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

21 Kantajat nostivat käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 29.3.2004 toimittamallaan kannekirjelmällä.

22 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin, esittelevä tuomari määrättiin kahdeksanteen jaostoon, jonka käsiteltäväksi esillä oleva asia siis siirrettiin.

23 Komissio vaatii vastauskirjelmässään, että kantajille määrätyn sakon määrää korotetaan sillä perusteella, että ne ovat omassa vastauskirjelmässään riitauttaneet sellaisia tosiseikkoja, joita ei kiistetty hallinnollisessa menettelyssä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti kantajia esittämään kyseistä vastakannetta koskevat huomautuksensa, minkä kantajat tekivätkin asetetussa määräajassa.

24 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kahdeksas jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn sekä pyysi työjärjestyksen 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimenpiteenä asianosaisia esittämään tiettyjä asiakirjoja ja esitti niille kirjallisia kysymyksiä, joihin ne vastasivat asetetussa määräajassa.

25 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 5.3.2008 pidetyssä istunnossa. Tässä yhteydessä kantajat ilmaisivat uudelleen suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen osalta esittämissään huomautuksissa ilmaistun tahtonsa siitä, että ne halusivat luopua kahdesta sellaisesta väitteestä, jotka ne olivat esittäneet rikkomisen uusimiseen liittyvän kanneperusteen osalta ja jotka koskivat aikaisemman rahallisen seuraamuksen suuruutta ja sitä, että komission valta todeta rikkomisen uusiminen käsiteltävänä olevassa asiassa olisi ollut ajallisesti rajoitettu.

26 Kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– kumoaa sakon, jonka komissio on määrännyt kanteen kohteena olevan päätöksen 2 artiklan b alakohdassa, tai toissijaisesti alentaa sen määrää

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

27 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– korottaa kantajille määrätyn sakon määrää

– velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

28 Kantajat ilmoittivat 1.4.2008 päivätyssä kirjeessään, että ne peruuttivat kolmannen kanneperusteensa, joka koski virheellistä argumentointia siltä osin kuin kyse oli sakon määrän korottamisesta 50 prosentilla ehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti 23.4.2008 antamallaan määräyksellä aloittaa suullisen käsittelyn uudelleen työjärjestyksensä 62 artiklan mukaisesti ja päätti työjärjestyksensä 64 artiklan mukaisesti liittää mainitun kirjeen osaksi oikeudenkäyntiaineistoa. Komissio esitti 5.5.2008 päivätyssä kirjeessä huomautuksensa mainitusta peruuttamisesta.

29 Suullinen käsittely päätettiin 2.6.2008.

Oikeudellinen arviointi

30 Kantajat vetoavat käsiteltävänä olevan kanteen tueksi kahteen kanneperusteeseen, joista ensimmäinen koskee sakon määrän virheellistä korottamista rikkomisen uusimisen perusteella ja toinen sitä, että niiden markkinoiden koko, joita rikkominen koski, on arvioitu riittämättömästi sakon laskentapohjan laskemista varten.

31 Sakon määrän laskemista koskevien kanneperusteiden osalta on muistettava yhtäältä, että kuten kanteen kohteena olevan päätöksen 290–387 perustelukappaleesta ilmenee, ne sakot, jotka komissio on määrännyt rikkomisen perusteella, on määrätty asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla, ja toisaalta, että vaikka komissio ei kanteen kohteena olevassa päätöksessä nimenomaisesti viittaakaan asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT] 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa sovellettaviin suuntaviivoihin (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä suuntaviivat), on kiistatonta, että komissio on vahvistanut sakkojen määrän suuntaviivoissa määritetyn menetelmän mukaisesti.

32 Vaikka suuntaviivoja ei voidakaan pitää oikeussääntöinä, niissä vahvistetaan kuitenkin käytännesääntöjä, joissa ilmaistaan noudatettava käytäntö ja joista komissio voi poiketa yksittäistapauksessa vain, jos se perustelee kyseisen poikkeamisen (ks. asia C-397/03 P, Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients v. komissio, tuomio 18.5.2006, Kok., s. I-4429, 91 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana on kanteen kohteena olevalla päätöksellä määrättyjen sakkojen lainmukaisuutta valvoessaan näin ollen tarkistaa, onko komissio käyttänyt harkintavaltaansa suuntaviivoissa esitettyä menetelmää käyttäen, ja niiltä osin kuin se toteaa, että suuntaviivoista on poikettu, tarkistaa, onko kyseinen poikkeaminen oikeutettu ja oikeudellisesti tarkasteltuna riittävästi perusteltu. Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut yhtäältä suuntaviivoja koskevan periaatteen pätevyyden ja toisaalta suuntaviivoissa esitetyn laskentamenetelmän pätevyyden (yhdistetyt asiat C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C 208/02 P ja C-213/02 P, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomio 28.6.2005, Kok., s. I-5425, 252–255, 266, 267, 312 ja 312 kohta).

34 Se, että komissio on itse rajoittanut harkintavaltaansa antamalla kyseiset suuntaviivat, ei nimittäin ole yhteensopimatonta sen kanssa, että komissiolla säilyy huomattava liikkumavara harkintavallan suhteen. Suuntaviivoihin sisältyy useita joustavia osatekijöitä, joiden perusteella komissiolla on mahdollisuus käyttää omaa harkintavaltaansa asetuksen N:o 17 säännösten mukaisesti, sellaisina kuin yhteisöjen tuomioistuin on kyseisiä säännöksiä tulkinnut (edellä 33 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 267 kohta).

35 Lisäksi on todettava, että sellaisilla aloilla kuin asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan nojalla määrätyn sakon määrän määrittämisessä, jossa komissiolla on harkintavaltaa esimerkiksi siltä osin kuin on kyse rikkomisen uusimisen perusteella sovellettavasta korotuksen määrästä, kyseisiä arviointeja koskeva laillisuusvalvonta rajoittuu sen tutkimiseen, ettei asiassa ole tehty ilmeistä arviointivirhettä (ks. vastaavasti asia T-241/01, Scandinavian Airlines System v. komissio, tuomio 18.7.2005, Kok., s. II-2917, 79 kohta).

36 Komission harkintavalta ja ne rajat, jotka se on sen osalta asettanut, eivät kuitenkaan lähtökohtaisesti vaikuta siihen, miten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käyttää täyttä tuomiovaltaansa (yhdistetyt asiat T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00, JFE Engineering ym. v. komissio, tuomio 8.7.2004, Kok., s. II-2501, 538 kohta), jonka perusteella sillä on valta poistaa komission määräämä sakko tai alentaa tai korottaa tällaisen sakon määrää (ks. vastaavasti asia C-3/06 P, Groupe Danone v. komissio, tuomio 8.2.2007, Kok., s. I-1331, 60–62 kohta ja asia T-368/00, General Motors Nederland ja Opel Nederland v. komissio, tuomio 21.10.2003, Kok., s. II-4491, 181 kohta).

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee sitä, että kantajille määrätyn sakon määrää on korotettu virheellisesti rikkomisen uusimisen perusteella

Asianosaisten lausumat

37 Kantajat huomauttavat, että komissio on korottanut Outokummulle määrätyn sakon perusmäärää 50 prosentilla raskauttavien olosuhteiden perusteella sen takia, että tämä syyllistyi rikkomisen uusimiseen, koska se oli osallisena ruostumatonta terästä koskevassa asiassa, joka johti päätökseen 90/417.

38 Kantajat katsovat, että korottaessaan kyseisen sakon määrää rikkomisen uusimisen perusteella komissio on rikkonut asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohtaa ja suuntaviivoja, jättänyt noudattamatta EY 253 artiklassa määrättyä perusteluvelvollisuutta ja loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Lisäksi komissio on kantajien mukaan tehnyt relevanttien tosiseikkojen osalta ilmeisen arviointivirheen. Kantajat esittävät tältä osin seuraavat väitteet.

39 Kantajat väittävät ensinnäkin, ettei kyseistä rikkomista voida pitää rikkomisen uusimisena, koska aikaisempi rikkominen kuului EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan, kun taas nyt kyseessä olevaa kartellia pidetään rikkomisena EY:n perustamissopimuksen nojalla.

40 Toiseksi kantajat katsovat, etteivät kyseiset kaksi rikkomista ole samantyyppisiä. Kantajien mukaan komissio on näin ollen rikkonut suuntaviivoja ja loukannut rikkomisen uusimisen käsitettä sellaisena kuin se ilmenee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-141/94, Thyssen Stahl vastaan komissio, 11.3.1999 antamasta tuomiosta (Kok., s. II-347), koska se on tutkinut sitä, olivatko kyseiset kaksi rikkomista samantyyppisiä, ottamalla huomioon ainoastaan kyseiset rikkomiseen liittyvien toimintojen luonteen (hintojen ja kiintiöiden vahvistaminen ja markkinoiden jakaminen) ja jättämällä kokonaan huomiotta sen asiayhteyden, jossa kyseisiin kahteen rikkomiseen syyllistyttiin. Kantajien mukaan komission lähestymistapa on liian muodollinen. Kantajat toteavat, että kun komissio tutki rikkomisen uusimiseen liittyvää kysymystä, sen olisi pitänyt ottaa huomioon ne erityiset olosuhteet, jotka liittyivät päätöksellä 90/417 todettuun rikkomiseen, etenkin kun kyseiset olosuhteet käyvät selvästi ilmi mainitusta päätöksestä.

41 Kantajat viittaavat tältä osin samanaikaisesti sekä päätökseen 90/417 että komission kyseisessä asiassa kokoamaan hallinnolliseen asiakirja-aineistoon sekä muihin kyseiseen asiaan liittyviin asiakirjoihin. Tämä aineisto osoittaa kantajien mukaan sen, että ruostumatonta terästä koskeva asia oli seurausta siitä, ettei komission kauppapolitiikkaa ja komission kilpailupolitiikkaa sovitettu yhteen. Kyseisessä asiassa Outokumpu liittyi sen perusteella, että komissio ja tietyt hallitukset kohdistivat siihen samoin kuin koko teollisuudenalaan paineita osana yhteisön ja Suomen välillä tuohon aikaan harjoitettua kauppapolitiikkaa, ”vastentahtoisesti” ja ”omien etujensa vastaisesti” kilpailua rajoittavaan järjestelyyn ilman, että sen aikomuksena oli kilpailun rajoittaminen, ja siinä uskossa, ettei kyse ollut HT 65 artiklan rikkomisesta.

42 Näin ollen se rikkominen, joka todettiin päätöksellä 90/417, ei kantajien mukaan ollut tavanomainen, ja se antoi aiheen komission ja kansallisten viranomaisten väliseen yhteydenpitoon, jonka tarkoituksena oli päästä sellaiseen lainmukaiseen ratkaisuun, jolla torjuttaisiin yhteisössä teräksen alalla vallitsevaa kriisiä, kun taas käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä oleva rikkominen on tavanomainen ja koskee sellaisia toimia,

jotka on tarkoituksellisesti toteutettu komission tietämättä ja joiden avulla kantajat ovat pyrkineet suojaamaan omia kaupallisia etujaan.

43 Kantajat huomauttavat myös, että komissio on toiminut EY 253 artiklan vastaisesti, koska se ei ole esittänyt riittävää selitystä sille, että kyseisistä erityisistä olosuhteista huolimatta sakon määrää oli aihetta korottaa rikkomisen uusimisen perusteella.

44 Kantajat väittävät myös, että se, ettei komissio ole päätöksen 90/417 jälkeisissä päätöksissä korottanut rikkomisen uusimisen perusteella sellaisten sakkojen määriä, joita se on määrännyt muille ruostumatonta terästä koskevassa asiassa kyseessä olleille yhtiöille, vahvistaa sen, että mainittu asia oli niin erityislaatuinen, ettei voitu ajatella, että kantajat olisivat pitäneet sitä sellaista toimintaa koskevana relevanttina varoituksena, joka todettiin rikkomiseksi kanteen kohteena olevassa päätöksessä.

45 Kantajat väittävät, että joka tapauksessa ja kun otetaan huomioon ruostumatonta terästä koskevan asian erityiset olosuhteet, sitä, että käsiteltävänä olevassa asiassa määrätyn sakon määrää on korotettu 50 prosentilla, on pidettävä suhteettomana. Kantajien mukaan tahattomaan rikkomiseen perustuvan sakon määrän korotuksen rikkomisen uusimisen perusteella pitäisi olla alempi. Tämän väitteensä tueksi kantajat viittaavat myös useisiin komission aikaisempiin päätöksiin, joissa sakkojen määriä on rikkomisen uusimisen perusteella korotettu vähemmän.

46 Kantajat väittävät lopuksi, että se seikka, että komissio on ensiksi tehnyt päätöksen, jolla sakkoa ei määrätä lainkaan, ja sitten päätöksen, jolla määrätään sakko, jonka määrää on korotettu rikkomisen uusimisen perusteella, merkitsee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista.

47 Komissio vaatii kyseisen kanneperusteen hylkäämistä. Komissio huomauttaa myös, että kantajat vetoavat ensimmäistä kertaa vasta vastauskirjelmässään siihen, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu komission sellaisen päätöskäytännön osalta, joka liittyy sakkojen määrän korottamiseen rikkomisen uusimisen perusteella, ja että kyseinen väite on näin ollen jätettävä tutkimatta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

48 Niiltä osin kuin on ensinnäkin kyse väitteestä, joka koskee perustelujen riittämättömyyttä, on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksittäistapausta koskevan päätöksen perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä riidanalaisen toimenpiteen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa, ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden.

49 Perusteluvelvollisuuden noudattamista on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, sillä tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimen perustelut EY 253 artiklassa asetetut vaatimukset, huomioon on otettava kyseisen toimen sanamuodon lisäksi myös se asiayhteys, jossa toimi on tehty, sekä kaikki asianomaista alaa koskevat oikeussäännöt (ks. asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok., s. I-1719, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Kilpailuoikeuden rikkomisen perusteella määrättyjen sakkojen määrien vahvistamisen osalta kyseisestä olennaisesta menettelymääräyksestä, jona perusteluvelvollisuutta on pidettävä, johtuvat vaatimukset täyttyvät, jos komissio ilmoittaa päätöksessään

arviointiperusteet, joiden perusteella se on voinut määrittää kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden ja keston (ks. yhdistetyt asiat C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, tuomio 15.10.2002, Kok., s. I-8375, 463 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Käsiteltävänä olevassa asiassa komissio on kanteen kohteena olevassa päätöksessä todennut, että molemmat rikkomiset olivat samantyyppisiä, koska molemmissa oli kyse kiintiöiden ja hintojen sopimisesta tuotannon rajoittamiseksi ja markkinoiden jakamiseksi (353 perustelukappale). Komissio on lisäksi todennut seuraavaa (352 perustelukappale): ”– – toistuva kilpailusääntöjen rikkominen on kyseessä silloin, kun yritys, jolle on aikaisemmin osoitettu komission päätös sen vuoksi, että se on syyllistynyt tiettyyn kilpailusääntöjen rikkomiseen, todetaan myöhemmin vastuulliseksi toisesta samantyyppisestä rikkomisesta. Tällaisen päätöksen tehtävänä on ensinnäkin määrätä yritys lopettamaan rikkominen, mutta lisäksi varoittaa ja estää sitä tulevaisuudessa syyllistymästä samanlaisiin rikkomisiin, vaikka sakkoa ei jostain syystä määrättäisikään.” Komissio on lisäksi täsmällisemmin todennut seuraavaa (354 perustelukappale): ”Outokumpu jatkoi teollisuusputkialan rikkomistaan senkin jälkeen, kun se oli komission päätöksellä määrätty lopettamaan kilpailusääntöjen rikkominen ruostumattoman teräksen alalla, mikä osoittaa selvästi, ettei edellisellä päätöksellä ollut riittävää estävää vaikutusta Outokummun markkinakäyttäytymiseen. Sen vuoksi estävä vaikutus on tulevaisuudessa varmistettava korottamalla sakon määrää nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.” Komissio on näin ollen perustellut oikeudellisesti riittävästi päätöksensä siitä, että kantajille määrätyn sakon määrää korotettiin kilpailusääntöjen rikkomisen uusimisen perusteella.

52 Niiltä osin kuin on toiseksi kyse komission esittämästä oikeudenkäyntiväitteestä on todettava, etteivät kantajat tosiaankaan ole vedonneet yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen käsiteltävänä olevan kanneperusteen yhteydessä.

53 Oikeuskäytännöstä sekä yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 21 artiklasta ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklasta ilmenee kuitenkin, ettei kantaja ole velvollinen mainitsemaan yksityiskohtaisesti niitä

perustamissopimuksen artikloja tai yleisiä oikeusperiaatteita, joihin se vetoaa. Tältä osin on riittävää, että kantajan esittämät tosiseikat, perusteet ja vaatimukset käyvät ilmi kannekirjelmästä siten, että komissio voi tosiasiallisesti puolustaa etujaan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi tutkia sen käsiteltäväksi saatetun toimenpiteen laillisuuden (ks. vastaavasti asia T-18/90, Jongen v. komissio, tuomio 7.5.1991, Kok., s. II-187, 13 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tämä vaatimus täyttyy käsiteltävänä olevassa asiassa, koska kannekirjelmästä ilmenee, että kantajat pitävät niille määrätyn sakon määrän korottamista 50 prosentilla virheellisenä muun muassa sellaisten korotusten määrien valossa, joita komissio on kilpailusääntöjen rikkomisen uusimisen perusteella soveltanut aikaisemmissa päätöksissään.

54 Kaikki käsiteltävänä olevan kanneperusteen tueksi esitetyt väitteet on näin ollen otettava tutkittaviksi.

55 Niiltä osin kuin on kolmanneksi kyse siitä, onko kanneperuste hyväksyttävä, on muistettava, että perustamissopimuksilla on luotu yksi yhtenäinen oikeusjärjestys, jossa Euratomin perustamissopimus – ja 23.7.2002 saakka EHTY:n perustamissopimus – ovat lex specialis, joka on poikkeus lex generaliksesta eli EY:n perustamissopimuksesta (ks. asia T-6/99, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi v. komissio, tuomio 5.6.2001, Kok., s. II-1523, 102 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että kartelleja koskevasta kiellosta määrätään kahdessa toisiaan vastaavassa määräyksessä, eli EY 81 ja HT 65 artiklassa, joilla huolimatta siitä, että ne ovat toisistaan erillisissä perustamissopimuksissa, viitataan identtisiin oikeudellisiin käsitteisiin (ks. vastaavasti edellä 40 kohdassa mainittu asia Thyssen Stahl v. komissio, tuomion 269, 270 ja 277 kohta; asia T-145/94, Unimétal v. komissio, tuomio 11.3.1999, Kok., s. II-585, 248 ja 252 kohta ja yhdistetyt asiat T-45/98 ja T-47/98, Krupp Thyssen Stainless ja Acciai speciali Terni v. komissio, tuomio 13.12.2001, Kok., s. II-3757, 181 kohta).

56 Näin ollen on hyväksyttävä, että kun komissio on kerran todennut sen toimivallan nojalla, joka sille on yhteisön oikeusjärjestyksessä annettu, päätöksellään sen, että tietty yritys on osallistunut kartelliin, kyseinen päätös voi uuden yhteisön oikeuteen liittyvän päätöksen osalta toimia perustana arvioitaessa sitä, onko kyseinen yritys taipuvainen loukkaamaan yhteisön kartellisääntöjä.

57 Lisäksi on todettava, ettei mikään suuntaviivoihin sisältyvä seikka johda ajattelemaan, että toteamus siitä, että kyse on oltava ”saman yrityksen tai samojen yritysten syyllistymisestä uudelleen samanlaatuiseen rikkomukseen”, olisi ymmärrettävä siten, ettei komissio voisi silloin, kun se toteaa rikkomisen uusimisen EY 81 artiklan mukaisessa menettelyssä, ottaa huomioon EHTY:n perustamissopimuksen nojalla todettuja rikkomisia. Suuntaviivojen otsikosta ilmenee päinvastoin, että niitä sovelletaan sekä asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan että HT 65 artiklan 5 kohdan nojalla määrättävien sakkojen laskennassa.

58 Se väite, jonka mukaan niiden erityisten olosuhteiden vuoksi, jotka liittyivät aikaisempaan rikkomiseen, komissio ei olisi saanut katsoa, että kantajat syyllistyivät rikkomisen uusimiseen, on hylättävä, koska oikeuskäytännöstä ilmenee, että rikkomisen uusimisen käsite edellyttää pelkästään sen toteamista, että yhteisön kilpailuoikeutta on rikottu aiemmin (edellä 36 kohdassa mainittu asia Groupe Danone v. komissio, tuomion 41 kohta).

59 Käsiteltävänä olevassa asiassa päätöksen 90/417 1 ja 4 artiklasta ilmenee selvästi, että Outokumpua oli varoitettu siitä, että se oli tehdessään hintoja koskevia sopimuksia ja jakaessaan markkinoita ja asiakkaita kilpailijoidensa kanssa rikkonut yhteisön kilpailuoikeutta ja että sen pitäisi vastaisuudessa pidättäytyä tällaisesta toiminnasta. Kanteen kohteena olevan päätöksen 1 artiklasta ilmenee, että kantajat ovat kuitenkin osallistuneet lähes identtiseen rikkomiseen.

60 Sen väitteen osalta, jonka mukaan kantajia olisi kohdeltu syrjivästi muihin sellaisiin yrityksiin nähden, joiden osalta päätöstä 90/417 ei ole pidetty raskauttavana olosuhteena, on korostettava, että pelkästään se seikka, että komissio on aikaisemmassa päätöskäytännössään katsonut, ettei tiettyjä seikkoja ollut sakon määrän määrittämisen kannalta pidettävä raskauttavana olosuhteena, ei merkitse sitä, että komissio olisi velvollinen arvioimaan tilanteen näin myöhemmissä päätöksissään (ks. analogisesti asia T-38/02, Groupe Danone v. komissio, tuomio 25.10.2005, Kok., s. II-4407, 57 kohta).

61 Edellä esitetystä seuraa, ettei komissio tehnyt virhettä, kun se katsoi, että kantajat olivat syyllistyneet rikkomisen uusimiseen.

62 Niiltä osin kuin on kyse väitteistä, joilla riitautetaan kanteen kohteena olevassa päätöksessä sovellettu 50 prosentin suuruinen korotus, on todettava, että komissio voi vahvistaessaan sitä määrää, jolla sakon määrää korotetaan rikkomisen uusimisen perusteella, ottaa huomioon sellaiset seikat, jotka ilmentävät asianomaisen yrityksen taipuvaisuutta kilpailusäännöistä poikkeamiseen, mukaan lukien se aika, joka kyseisten rikkomisten välillä on kulunut.

63 Käsiteltävänä olevassa asiassa on todettava, että kun päätös 90/417 tehtiin 18.7.1990, se kartelli, josta kanteen kohteena olevassa päätöksessä on kyse, oli jo aloittanut toimintansa. Huolimatta siitä, että kantajien oli päätöksessä 90/417 todettu syyllistyneen lähes identtiseen kilpailusääntöjen rikkomiseen, ne päättivät jatkaa osallistumistaan uuteen kartelliin. Tämä seikka sellaisenaan oikeuttaa kanteen kohteena olevassa päätöksessä päätetyn korotuksen määrän.

64 Kantajat toki viittaavat joukkoon sellaisia olosuhteita, jotka olivat ominaisia päätöksellä 90/417 todetulle rikkomiselle ja jotka mainittiin nimenomaisesti mainitun päätöksen X osaston 12 kohdassa. Nämä olosuhteet, jotka ovat tosin oikeuttaneet sen, ettei kantajille ole kyseisessä päätöksessä määrätty sakkoa, liittyvät kuitenkin välttämättä yksinomaan viimeksi mainittuun päätökseen, eikä niillä ole minkäänlaista yhteyttä siihen, kuinka taipuvaisia kantajat olivat 18.7.1990 alkaen poikkeamaan kilpailusäännöistä. Kyseisiä olosuhteita ei näin ollen voida ottaa huomioon vahvistettaessa sitä määrää, jolla sakon määrää on korotettava rikkomisen uusimisen perusteella.

65 Niiltä osin kuin on kyse väitteestä, jonka mukaan kantajia olisi kohdeltu syrjivästi sellaisiin muihin yrityksiin nähden, joiden osalta se, että niiden oli todettu syyllistyneen rikkomisen uusimiseen, ei johtanut yhtä ankaraan sakon määrän korottamiseen kuin kantajien tapauksessa, on todettava yhtäältä, että komission aiemmin noudattama

päätöskäytäntö ei itsessään ole sakkojen määrittämistä koskeva oikeudellinen kehys kilpailuoikeuden alalla (asia T-203/01, Michelin v. komissio, tuomio 30.9.2003, Kok., s. II-4071, 292 kohta), ja toisaalta, että komissiolla on asetuksen N:o 17 osalta harkintavaltaa sakkojen määrän vahvistamisessa, jotta se voisi ohjata yritysten toimintaa niin, että ne noudattaisivat kilpailusääntöjä (yhdistetyt asiat T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ja T-252/01, Tokai Carbon ym. v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok., s. II-1181, 216 kohta) ja voidakseen mukauttaa sakkojen tasoa tämän politiikan tarpeita vastaavaksi (edellä 33 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat Dansk Rørindustri ym. v. komissio, tuomion 169 kohta).

66 Edellä esitetty huomioon ottaen on todettava, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä, kun se on korottanut kantajille määrätyn sakon määrää 50 prosentilla rikkomisen uusimisen perusteella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei myöskään katso, että sen pitäisi täyttä tuomiovaltaansa käyttäen muuttaa kyseisen korotuksen määrää.

Toinen kanneperuste, joka koskee sen alan koon riittämätöntä arviointia, jota rikkominen koskee, sakon laskentapohjan määrittämisen yhteydessä

Asianosaisten lausumat

67 Kantajat väittävät toisella kanneperusteellaan, että kun komissio on arvioinut kyseisten markkinoiden arvoksi 288 miljoonaa euroa, se on yliarvioinut kyseisten markkinoiden koon ja näin ollen rikkomisen vakavuuden, mikä on puolestaan johtanut kohtuuttoman suureen sakkoon.

68 Kantajat huomauttavat, että teollisuusputkien alalla tuotteen kokonaishinta muodostuu tavallisesti kuparin hinnasta, joka perustuu London Metal Exchangen (Lontoon raaka-ainepörssi, jäljempänä LME) viitehintaan, ja jalostuskustannuksista, jotka vastaavat valmistajan tuottamaa lisäarvoa (jäljempänä jalostusmarginaali). Teollisuusputkien valmistamiseen tarvittavan raaka-aineen toimittaa kantajien mukaan joko asiakas tai putkien valmistaja itse, joka sitten laskuttaa sen kokonaishinnassa.

69 Kantajien mukaan kyseisten markkinoiden koko on tärkeä tekijä sakon laskentapohjan määrittämisessä. Kantajat toteavat, että ainakin käsiteltävänä olevassa asiassa komissio on määrittänyt sakon laskentapohjan kyseisten markkinoiden koon perusteella.

70 Kantajat väittävät, ettei niillä ole teollisuusputkien valmistajina mahdollisuutta vaikuttaa pääasiallisen raaka-aineen eli kuparin hintaan, joka edustaa noin kahta kolmasosaa kantajien asiakkaiden maksamasta loppuhinnasta. Kantajat muistuttavat tältä osin, että metallin hinta määräytyy LME:n päivittäin vahvistettavien hintojen perusteella ja että hankkiessaan kyseistä metallia ne ainoastaan seuraavat teollisuusputkien ostajien antamia ohjeita. Kantajien mukaan asiakkaat määrittelevät siten itse metallin hinnan. Kuparin hinta on kantajien mukaan näin ollen tekijä, joka olennaisilta osin vyörytetään asiakkaille. Kyseisten markkinoiden todellinen taloudellinen paino olisi tämän perusteella pitänyt rajata jalostusmarginaaliin.

71 Kantajat väittävät edellä esitettyyn viitaten, että komission olisi pitänyt vähentää noin kaksi kolmasosaa kyseisten tuotteiden loppuhinnasta, kun se arvioi kyseisten markkinoiden kokoa, mikä olisi johtanut siihen, että sakon laskentapohja olisi vahvistettu alemmaksi. Kantajat katsovat, että koska komissio on jättänyt vähentämättä kuparin hinnan kyseisten markkinoiden liikevaihdosta, se on sulkenut silmänsä kyseisten markkinoiden taloudelliselta todellisuudelta ja vahvistanut sakon laskentapohjan kohtuuttoman suureksi rikkomisen vakavuuteen nähden.

72 Komissio vaatii kantajien esittämän kanneperusteen hylkäämistä. Komissio vaatii lisäksi vastauskirjelmässään, että kantajien on täsmennettävä, kiistävätkö ne osallistuneensa sellaiseen rikkomiseen, joka koskee teollisuusputkien alaa kokonaisuudessaan. Komissio väittää, että jos näin on, kyseessä on kanneperuste, joka on jätettävä tutkimatta, koska sitä ei ole esitetty kannekirjelmässä. Komissio toteaa lisäksi, että tällainen kiistäminen johtaisi siihen, että komission on vaadittava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta korottamaan kantajille määrätyn sakon määrää, koska kyseistä määrää on kantajien hyväksi alennettu 50 prosentilla muun muassa sillä perusteella, että kantajat ilmoittivat, etteivät ne kiistäisi niiden tosiseikkojen aineellista paikkansapitävyyttä, joihin komissio perusti syytöksensä.

73 Kantajat väittävät komission vaatimuksen osalta esittämissään kirjallisissa huomautuksissa, etteivät ne kiistä osallistuneensa yhteen yhtenäiseen rikkomiseen, joka sisälsi markkinoiden ja asiakkaiden jakamista, markkinajohtajajärjestelyn käyttöönoton kyseisillä markkinoilla sekä teollisuusputkien toimittamiseen liittyviä kauppaehtoja koskevia yritysten välisiä sopimuksia. Kantajat myöntävät lisäksi, että kyseinen rikkominen vaikutti teollisuusputkien alaan kokonaisuudessaan. Kantajat väittävät kuitenkin, ettei rikkominen ulottunut kuparin hintaan.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

74 Aluksi on todettava, ettei ole aihetta lausua oikeudenkäyntiväitteestä ja vastakanteesta, jotka komissio on esittänyt. Kantajat ovat nimittäin komission vaatimuksen osalta esittämissään huomautuksissa selvästi ilmoittaneet myöntävänsä, että rikkominen oli vaikuttanut teollisuusputkien alaan kokonaisuudessaan.

75 Niiltä osin kuin on toiseksi kyse aineellisesta kysymyksestä on ensinnäkin korostettava, että se menettelytapa, joka esitetään suuntaviivoissa – joita komissio on soveltanut kanteen kohteena olevassa päätöksessä (ks. edellä 31 kohta) – perustuu kiinteään määrään perustuvaan laskutoimitukseen, jonka mukaan sakon laskentapohja, joka määritetään rikkomisen vakavuuden perusteella, lasketaan siten, että huomioon otetaan rikkomisen laatu, sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa, ja asian kannalta merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden laajuus (suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan ensimmäisen alakohta). Tämän jälkeen sakon yleinen laskentapohja määritetään kullekin osallistujalle muun muassa osallistujan koon perusteella.

76 Lisäksi komissio voi sakon laskentapohjaa määrittäessään ottaa huomioon niiden markkinoiden koon, joihin rikkominen vaikuttaa, mutta se ei kuitenkaan ole tähän velvollinen (asia T-15/02, BASF v. komissio, tuomio 15.3.2006, Kok., s. II-497, 134 kohta ja asia T-322/01, Roquette Frères v. komissio, tuomio 27.9.2006, Kok., s. II-3137, 149 ja 150 kohta).

77 Kyseinen oikeuskäytäntö huomioon ottaen on todettava, että kantajien olettama siitä, että kyseisten markkinoiden koko on sellaisenaan ratkaiseva tekijä arvioitaessa rikkomisen vakavuutta ja vastaavasti määritettäessä sakon laskentapohjaa, ei näin ollen ole perusteltu.

78 Kanteen kohteena olevasta päätöksestä ilmenee kuitenkin selvästi, että komissio on käsiteltävänä olevassa asiassa päättänyt ottaa teollisuusputkien markkinat Euroopan talousalueella huomioon arvioidessaan kyseisen rikkomisen vakavuutta. Vaikka komissio on jo rikkomisen luonteen perusteella todennut, että se oli suuntaviivoissa tarkoitetulla tavalla ”erittäin vakava” (294 perustelukappale), se on kanteen kohteena olevassa päätöksessä määrittänyt rikkomisen vakavuuden ja vastaavasti sakon yleisen laskentapohjan ottaen huomioon kartellin todelliset vaikutukset markkinoilla (295–314 perustelukappale), kyseisten markkinoiden maantieteellisen laajuuden (315–317

perustelukappale) ja sen, että se ala, jota rikkominen koski, on merkittävä teollisuuden ala, jonka arvioitu markkina-arvo Euroopan talousalueella on 288 miljoonaa euroa (318 ja 319 perustelukappale).

79 Vaikka asianomaisten markkinoiden koko on ainoastaan yksi niistä tekijöistä, jotka komissio on päätöksessään ottanut huomioon arvioidessaan rikkomisen vakavuutta ja sakon yleistä laskentapohjaa, komissio on kuitenkin tosiasiassa vahvistanut kyseisen laskentapohjan ottaen huomioon kyseisten markkinoiden koon. Komission väite siitä, ettei kantajille määrätyn sakon laskentapohja olisi välttämättä ollut pienempi kuin 11,55 miljoonaa euroa, vaikka kuparin hinta olisi vähennetty markkinoiden liikevaihdosta, on näin ollen hylättävä.

80 Näin ollen on tarkistettava, onko komissio toiminut virheellisesti, kun se on kyseisten markkinoiden kokoa arvioidessaan ottanut huomioon kuparin hinnan.

81 Kantajat väittävät tältä osin yhtäältä, etteivät teollisuusputkien valmistajat voi vaikuttaa kuparin hintaan, koska se vahvistetaan LME:ssä, ja toisaalta, että teollisuusputkien ostajat itse päättävät, mihin hintaan metallia hankitaan. Kantajat korostavat myös sitä, ettei metallin hinnanvaihteluilla ole minkäänlaista vaikutusta niiden liikevoittoon.

82 On kuitenkin todettava, ettei ole olemassa mitään pätevää syytä sille, että kyseisten markkinoiden liikevaihto laskettaisiin siten, että tietyt tuotantokustannukset jätetään ottamatta huomioon. Kuten komissio on perustellusti todennut, kaikilla teollisuuden aloilla on sellaisia lopputuotteeseen erottamattomasti liittyviä kustannuksia, joihin valmistaja ei voi vaikuttaa mutta jotka kuitenkin merkitsevät olennaista valmistajan

toimintaan vaikuttavaa tekijää ja joita ei näin ollen voida jättää ottamatta huomioon vahvistettaessa sakon laskentapohjaa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, Cimenteries CBR ym. v. komissio, tuomio 15.3.2000, Kok., s. II-491, 5030 ja 5031 kohta). Se, että kuparin hinta muodostaa huomattavan osan teollisuusputkien loppuhinnasta tai että hinnanvaihteluihin liittyvä vaara on kuparin kohdalla huomattavasti suurempi kuin muiden raaka-aineiden kohdalla, ei horjuta kyseistä päätelmää.

83 Näin ollen on todettava, että komissio on perustellusti ottanut huomioon kuparin hinnan, kun se on määrittänyt kyseisten markkinoiden kokoa. Näin ollen myöskään toista kanneperustetta ei voida hyväksyä.

84 Kanne on näin ollen hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

85 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimuksen mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kahdeksas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Outokumpu Oyj ja Luvata Oy velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Martins Ribeiro Papasavvas Wahl

Julistettiin Luxemburgissa 6 päivänä toukokuuta 2009.

Allekirjoitukset